

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 169. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890596657728/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Hr Pedersen til at give et Billede til dens» (O.Bisgaard: Fra Silkeborgs Nybyggeretid. Silkeborg 1935.163).

317.6 *Materialgaarden*] bygning til opbevaring af redskaber og materialer. – **7** *Faenemaal*] måleredskab, som regel i passerlignende form, der måler 1 favn dvs. ca. 1.9 m. – *Hjulbar*] trillebør. – **9** *Stempel*] i ODS XXI 1155 er dette det tidligste eksempel på brugen af stempel. – **12-13** *emanciperede Fruentimmer*] en betydning til den spirende kvindefrigørelse, som netop havde været aktuell i anledning af udgivelsen af Mathilde Fibigers Clara Raphael. Tolv Breve (1851), der havde udløst en fejde om kvindens stilling (se Dansk Litteraturhistorie 6. 1985.123 ff.). – **13** *Institut-*] skole-. **15** *Vaagekoner*] kvinder, som regel uden egl. uddannelse, der vågede over fødende kvinder, syge osv.

318.6-7 *Jomfru*] fra slutn. af 17. årh. til midten af 19. årh. standsbetegnelse og titulatur til ugifte kvinder af borgerstanden, derefter hovedsagelig om tjenestepige. – **8** *ved at føre det Nam ... Signeterne*] ordspil på betydningen redskab til prægning, prægestempel. – **12-13** *den europæiske Nødvendighed*] ministeriet Bluhmes slogan under valgkampen til rigsdagen 1853 som et krav om, at rigsdagen måtte opfylde de løfter, kongen og regeringen havde givet stormagterne i Aftalerne af 1851 og 1852 ang. helstatens forfatning, dvs. at det danske monarki udgjorde en tredelt helhed bestående af kongeriget Danmark, hertugdømmet Slesvig og hertugdømmet Holsten-Lauenburg.

Ved det yderste Hav

Ved det yderste Hav tryktes første gang i Folkekalender for Danmark 1855, der udkom december 1854.

Historien er antagelig skrevet i foråret 1854, hvor A iflg. Alm. 27.4. og 1.5. har sendt manuskripter til Vilh. Pedersen med henblik på illustration. Ideen til eventyret kan være ældre. Allerede i *Paradisets Hav* (I 1411) og BuB Niende Aften (117) havde A med benyttelse af Keilhaus Reise i Øst- og Vest-Finmarken, samt til Beeren-Eiland og Spitsbergen (1831) arbejdet med motiver fra polaregnene. Det er imidlertid tvivlsomt om dette værk ligger til grund for *Ved det yderste Hav*. Sceneriet stammer derimod snarere fra Capitain Sir John Ross's anden Opdagelsesreise til de nordlige Polaregne og Ophold i Boothia i Arct. Aarene 1829-33. Oversat fra Engelsk af Knud Kier. 1837, som A iflg. Dagbøger 7.6. og 10.6.1851 læste på Giorup. Beretningen gjorde et dybt indtryk på digteren. 17.6.1851 hedder det: »Endt Ross's Op-

dagelses Reise i Polaregnet; da han med Mandskab traf paa Skibe igjen og han var frelst, trængte Taarerne mig i Øinene» (Dagbøger IV 33).

319.3 *finde Landenes Grændser mod Havet*] Nordvestpassagen opdagedes af Robert Mc Clure 1850, Nordøstpassagen af N.A.E. Norden-skiöld 1878.

320.4-5 *deres Slæder ... Iisstykker*] sml. Ross: »Deres Slæder vare særdeles kunstløse; Siderne bestode af Benstykker, der vare ombundne med og sammenholdtes af et Skind, og Iverstykkerne ovenpaa vare gjorte af Forbenene af et Dyr [...] Undermeden var en Beklædning af Iis fastet til Skindet, hvilket gjorde dem meget lette« (175). – **18-20** *Vilde jeg tage ... holde mig fast*] Salme 139:9.

Pengegrisen

Pengegrisen tryktes første gang i Folkekalender for Danmark 1855, der udkom december 1854.

Om eventyrets tilblivelse vides intet. Motivet med tingene, der bliver levende, er hyppigt hos A.

323.9 *saar ned paa*] ordspil på betydningen: foragte, ringeagte.

324.6-7 *Maanen ... fri Belysning*] magistratsbelysning, dvs. når det iflg. kalenderen var fuldmåne blev gadelygterne ikke tændt (jvf. *Den gamle Gadeløgte* II 109). – **18** *Forstandsøvelse*] selskabsleg, der også anvendtes i undervisningen af småbørn. Forstandsøvelse eller iagttagelsesundervisning tog udgangspunkt i, at eleven skulle eftergøre, hvad læreren udførte, ligesom læreren brugte ting og billeder for at anskueliggøre undervisningen. Endelig stræbte man efter at benytte materiale kendt fra elevens egen erfaringsverden, derfor legestøjet og tingene hos A som illustrationer i direkte og overført betydning. – **19** *Træning*] træning.

325.2 *beslaaci*] ordspil på betydningen: velhavende. – **13** *ikke paa Vængen*] ordspil på betydningen: ikke se ind i det indre, ikke se de mindre heldige sider. – **18** *aaben Begravelse*] gravkapel hvor kisterne er tilgængelige.

326.5 *Bøtten*] skraldebøtten.